

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 marca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił K. J. prawa do wypłaty rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach na tej podstawie, że do dnia 1 stycznia 2009 r. nie udowodniła 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. ZUS za udokumentowany uznał okres pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 10 lat i 11 miesięcy. Za pracę w warunkach szczególnych organ rentowy nie uznał okresu zatrudnienia w Zakładach (...) od 1 lipca 1968 r. do 11 czerwca 1973 r. z powodu braku świadectwa pracy w szczególnych warunkach /decyzja k. 21 plik III akt ZUS/.

W dniu 8 kwietnia 2015 r. wnioskodawca złożył odwołanie od powyższej decyzji wnosząc o jej zmianę i o uznanie, że w zakwestionowanym przez ZUS okresie wykonywał pracę w szczególnych warunkach /odwołanie k. 2-3/.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie przytaczając argumentację jak w uzasadnieniu skarżonej decyzji /odpowiedź na odwołanie k. 4/.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny :

Wnioskodawca K. J., urodzony (...), w dniu 26 stycznia 2015 r. złożył wniosek o emeryturę, wskazując daty swego zatrudnienia w warunkach szczególnych /wniosek k. 1-3 akt emerytalnych plik III/ .

Decyzją z dnia 26 lutego 2015 r. przyznano mu prawo do emerytury począwszy od osiągnięcia wieku emerytalnego zgodnie z art.24 ust.1b ustawy emerytalnej / decyzja k.17 plik III akt emerytalnych/.

Wnioskiem z dnia 5 marca 2015 r. wnioskodawca domagał się uwzględnienia rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych /wniosek k. 20 akt emerytalnych plik III/ .

Staż ubezpieczonego w warunkach szczególnych na dzień 1 stycznia 2009 r. wyniósł 10 lat, 11 miesięcy /okoliczność bezsporna/.

Od 1 lipca 1968 r. do 11 czerwca 1973 r. wnioskodawca był zatrudniony w Zakładach (...) S.A. w Z. w pełnym czasie pracy.

Zgodnie ze świadectwem pracy z dnia 16 sierpnia 1999 r. w wymienionym okresie zatrudnienia wnioskodawca kolejno zajmował stanowiska: od 1 lipca 1968 r. do 15 lipca 1970 r. – aparatowego, od 16 lipca 1970 r. do 11 czerwca 1973 r. – mistrza. W świadectwie pracy zaświadczone, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w szczególnych warunkach: w okresie od 1 lipca 1968 r. do 15 lipca 1970 r. – na stanowisku aparatowego wymienionym w wykazie A dziale IV poz. 28 pkt. 1, od 16 lipca 1970 r. do 11 czerwca 1973 r. – mistrza wymienionym w wykazie A dziale XIV poz. 24 pkt. 1/ dot. wykazu A dział IV poz. 28/ wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. /świadectwo pracy k. 9 plik I akt ZUS/.

Pracę w Zakładach (...) wnioskodawca wykonywał na wydziale standaryzacji barwników /okoliczność bezsporna; umowa o staż, angaże, karta przeniesienia, – akta osobowe na k. 21/.

Z dniem 1 lipca 1968 r. wnioskodawcy powierzono obowiązki aparatowego /angaże – akta osobowe na k. 21/.

Z dniem 16 lipca 1970 r. wnioskodawca objął stanowisko kierownika mistrza /angaże – akta osobowe na k. 21/.

Zakłady (...) zajmowały się produkcją barwników i półproduktów do barwników. Były to barwniki używane do barwienia skór i tkanin oraz w celach spożywczych. W tym czasie był to jedyny zakład w Polsce produkujący barwniki. Jego produkcja obejmowała szeroką gamę produktów, które szły także na eksport /niesporne/.

Aparatowy wykonywał różne czynności, w zależności od stadium w jakim znajdowała się produkcja barwników, wykonywał pracę jako młynowy, suszarkowy, destylatorowy, filtrowy. Barwniki przychodziły w postaci surowej - pasty, co było ładowane do aparatów, żeby nastawić na typ handlowy. Instalacja biegła od parteru do II piętra i po załadowaniu barwnika był on transportowany na wyższy poziom, przetłaczany sprężonym powietrzem. Jak była niska koncentracja to był prowadzony proces destylacji. Młynowy obsługiwał aparat począwszy od załadowania, a skończywszy na procesie kilkakrotnego mielenia, aby uzyskać odpowiednią wielkość cząsteczek barwnika. Po załadowaniu barwnik robił się płynny / zeznania wnioskodawcy e-protokół k. 23 00:00:57 w zw. z e-protokół k.36 00:16:24/.

Wnioskodawca pracował na 3 zmiany. Na wydziale standaryzacji przygotowywało się pastę po zmieleniu, jeżeli był odpowiedni kolor i wielkość cząsteczek barwnika. Przepuszczało się ją przez filtry i konfekcjonowało ją się w workach 50 litrowych. Młyn służył do rozdrobnienia cząsteczek barwnika. To była maszyna, którą obsługiwał młynowy. Musiał uruchomić tę maszynę. Jednocześnie obsługiwało się kilka młynów. Trzeba było otworzyć kran i obserwować ilość dozowanego barwnika, żeby nie przeciążyć młyna. Po zmieleniu barwnika jeżeli było zamówienie na mikroproszek, to się przetłaczało do kadzi i na suszarnię rozpyłowe. S. obsługiwał maszynę, czyli włączał suszarnię, kontrolował czystość filtrów. Suszarnia rozpylała barwnik w postaci zawiesiny i opadał z tego proszek do beczek z workami / zeznania wnioskodawcy e-protokół k. 23 00:09:19 do 00:17:11 w zw. z e-protokół k.36 00:16:24/.

Zadaniem destylatorowego to było odparowanie wody, obserwował on w wizjerze proces destylacji, temperaturę, musiał zwracać uwagę na wskaźniki i reagować jak coś się działo. Filtrowy zajmował się filtrowaniem barwników przez filtry F.. Barwnik był doprowadzany węzłem na sita przez otwarcie kranu i napełnienie hoboka i barwnik po przefiltrowaniu przechodził do magazynu. Te czynności składały się na stanowisko aparatowego / zeznania wnioskodawcy e-protokół k. 24 00:17:11 do 00:20:37 w zw. z e-protokół k.36 00:16:24/.

Jako mistrz wnioskodawca nadzorował proces standaryzacji, czyli praca polegała na rozdzielaniu pracy ludziom, nadzorowaniu aparatowych dopilnowanie właściwego przebiegu procesu technologicznego. Około 15-16 osób miał pod sobą. Pracował na 3 zmiany, jako jedyny na zmianie. Barwniki w rurach często się zapychały. Trzeba było rozkręcać instalację i zlokalizować źródło zapchania, co robił bezpośrednio z aparatowym. Miejsce zapchania było czyszczone. Były takie sytuacje gdzie poza tym, że był mistrzem i nadzorował ludzi, to jeszcze jednocześnie wykonywał pracę aparatowego. Był też brygadzysta. Ponieważ praca była na 2 piętrach, wymieniali się z brygadzystą. Wydział standaryzacji mieścił się od poziomu -1 do 2 piętra, zatem były to łącznie 4 piętra. Na poziomie -1 były pompy sprężonego powietrza i włączały do instalacji sprężone powietrze w celu przemieszczania barwnika. Na poziomie 0 były głównie destylatory, gdzie się ładowało barwniki do aparatów. To przechodziło od razu na poziom 2 i wtedy w zależności czy był barwnik, to albo przechodziło to na młyny na poziom 1 albo na suszarnię rozpyłowe obsługa była na poziomie 1, a suszarnia była na poziomie 2. Wnioskodawca miał w zakresie obowiązków jako mistrz nadzorowanie tych 4 poziomów. Odpowiadał też za odpowiednie wybarwienie barwnika / zeznania wnioskodawcy e-protokół k. 24 00:20:37 do 00:35:49 w zw. z e-protokół k.36 00:16:24/.

Praca wnioskodawcy jako mistrza polegała na tym, że w kontakcie z technologiemi musiał stosować odpowiednie środki jeśli chodzi o skład mieszanki i koncentracji i koloru barwnika i bezpośrednio na produkcji nadzorował prace aparatowych. Zespół obejmował około 40 aparatów, te 15 osób to było na 3 poziomach, na 1 poziomie były destylatory do których ładowało się ręcznie łopatom barwniki - pracowało tam około 3 osoby, dalej był poziom 1 i tam były młyny - młynów było około 40 i przy nich pracowały 4 osoby i suszarnie rozpyłowe - tam pracowało 8 osób, bo było 8 suszarni. Na 2 poziomie najwyższym były właściwe suszarnie i tam pracowało przy przetłaczaniu barwników około 2-3 osoby, były częste awarie, wtedy wspólnie z aparatowym usuwał tę awarię. Prowadził ewidencje pracy pracowników, ewidencje procesów technologicznych na poszczególnych zespołach i stadium technologicznym na jakim znajdował się proces, współpracował z technologiemi i barwiarnią, bo miał to w zakresie swoich obowiązków / zeznania wnioskodawcy e-protokół k. 36 00:04:29 do 00:16:24 w zw. z e-protokół k.36 00:16:24, akta osobowe J. T., J. S. k.30/.

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie dokumentów zawartych w aktach organu rentowego i załączonych do akt sprawy, których wiarygodność nie była przez strony kwestionowana, oraz zeznania odwołującego się oraz akta osobowe J. S.- aparatowego i operatora i J. T.- brygadzysty, którzy pracowali z wnioskodawcą w spornym okresie zatrudnienia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Odwołanie jest zasadne.

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych / DU z 2008 r..237. (...) ze zmian./ rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Wg ust. 2 rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 w/w ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego, która przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Z przepisu art. 32 ustawy emerytalnej wynika natomiast, że możliwe jest wcześniejsze przejście na emeryturę przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zasady przechodzenia na wcześniejsze emerytury oraz wykazy stanowisk do tego uprawniających określa Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., nr 8, poz. 43 z późn. zm).

Według treści § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn;
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Powołany wykaz wskazuje wszystkie te prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego.

Analiza treści wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. wskazuje, że do prac w warunkach szczególnych należy wymieniona w dziale XIV (zatytułowanym „Prace różne”) pod poz. 24 „kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie”. Podobny wykaz znajduje się w załączniku nr 1 do zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. w dziale XIV pod poz. 24 pkt. 1.

Do prac tego rodzaju należą także wymienione w dziale IV (zatytułowanym „W chemii”) pod poz. 28 Produkcja barwników, półproduktów oraz produkcja środków pomocniczych stosowanych w farbiarstwie, włókiennictwie i przemyśle skórzanym”.

W wykazie A stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. w dziale IV pod poz. 28 pkt. 1 wyszczególnione zostało stanowisko „**aparatowego**”.

Stosownie zaś do treści § 2 ust. 1 rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach w nim określonych są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest

wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest - w myśl § 2 ust. 2 - świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawione według określonego wzoru lub świadectwo pracy, w którym zakład pracy stwierdza charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy okresu pracy w warunkach szczególnych w Zakładach (...) od 1 lipca 1968 r. do 11 czerwca 1973 r. na stanowisku aparatowego i mistrza.

W judykaturze ugruntowane jest stanowisko, iż regulacja § 2 statuująca ograniczenia dowodowe nie ma zastosowania w postępowaniu odwoławczym przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych. W konsekwencji okoliczność i okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach sąd uprawniony jest ustalać także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy /por. uchwała Sądu Najwyższego z 27 maja 1985 r. III UZP 5/85; uchwała Sądu Najwyższego z 10 marca 1984 r. III UZP 6/84; wyrok Sądu Najwyższego z 30 marca 2000 r. II UKN 446/99, opubl. OSNAPiUS 2001, nr 18, poz. 562/.

Wnioskodawca w spornym okresie kolejno zajmował stanowiska: od 1 lipca 1968 r. do 15 lipca 1970 r. – aparatowego, od 16 lipca 1970 r. do 11 czerwca 1973 r. – mistrza, co wynika z dokumentacji osobowej wnioskodawcy zgodnej z jego zeznaniami.

Aparatowy wykonywał różne czynności, w zależności od stadium w jakim znajdowała się produkcja barwników, zatem wykonywał pracę jako młynowy, suszarkowy, destylatorowy, filtrowy. Młynowy obsługiwał aparat począwszy od załadowania, a skończywszy na procesie kilkakrotnego mielenia, aby uzyskać odpowiednią wielkość cząsteczek barwnika. S. obsługiwał maszynę, czyli włączał suszarnię, kontrolował czystość filtrów. Zadaniem destylatorowego to było odparowanie wody, obserwował on w wizjerze proces destylacji, temperaturę, musiał zwracać uwagę na wskaźniki i reagować jak coś się działo. Filtrowy zajmował się filtrowaniem barwników przez filtry F.. Barwnik był doprowadzany wężem na sita przez otwarcie kranu i napełnienie hoboka i barwnik po przefiltrowaniu przechodził do magazynu.

Jako mistrz wnioskodawca nadzorował proces standaryzacji, czyli jego praca polegała na rozdeleniu pracy ludziom, nadzorowaniu aparatowych dopilnowanie właściwego przebiegu procesu technologicznego. Wnioskodawca pracował na 3 zmiany. Wydział standaryzacji mieścił się od poziomu -1 do 2 piętra, zatem były to łącznie 4 piętra.. Wnioskodawca miał w zakresie obowiązków jako mistrz nadzorowanie tych 4 poziomów. Odpowiadał też za odpowiednie wybarwienie barwnika. W kontakcie z technologiemi musiał stosować odpowiednie środki jeśli chodzi o skład mieszanki i koncentracji i koloru barwnika i bezpośrednio na produkcji nadzorował prace aparatowych.. Prowadził też ewidencję pracy pracowników , ewidencję procesów technologicznych na poszczególnych zespołach i stadium technologicznym na jakim znajdował się proces, współpracował z technologiemi i barwiarnią, bo miał to w zakresie swoich obowiązków

Analiza treści wykazu A do powołanego rozporządzenia z dnia 7 lipca 1983 r. wskazuje, że wymieniona w pkt 1 poz. 24 działu XIV praca –dozór inżynieryjno – techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, jest pracą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W wyroku z dnia 6 grudnia 2007 roku Sąd Najwyższy (III UK 66/07; LEX nr 483283) wskazał, iż czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli w procesie produkcji wykonywanej w wydziałach i oddziałach, w których zatrudnieni są pracownicy wykonujący pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia z 1983 roku, w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, objęte poz. 24 działu XIV wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 roku, to wyłącznie te czynności, które wykonywane są w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim nadzorze i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jeśli zatem czynności te wykonywane są w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanej z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu. Natomiast, jeśli pracownik zatrudniony na stanowisku

związanym z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji i usług oraz dozorem inżynieryjno-technicznym wykonuje - poza bezpośrednim nadzorem procesu produkcji - inne czynności, w tym szeroko rozumiane czynności administracyjno-zarządzające, polegające na wykonywaniu pracy umysłowej i biurowej, istotne znaczenie z punktu widzenia uprawnień do emerytury na podstawie art. 32 ustawy z 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS ma ustalenie, jaką część obowiązującego czasu pracy zajmowały te czynności. Nie ma żadnych podstaw do wyłączenia czynności administracyjno-biurowych takiego rodzaju z czynności polegających na sprawowaniu dozoru i traktowania ich odrębnie (por. także powołane wyżej wyroki z dnia 6 grudnia 2007 roku, III UK 62/07; z dnia 6 grudnia 2007 roku, III UK 66/07; z dnia 5 maja 2009 roku, I UK 4/09 oraz wyroki z dnia 30 stycznia 2008 roku, I UK 195/07, OSNP 2009 Nr 7-8, poz. 105 i z dnia 11 marca 2009 roku, II UK 243/08, niepublikowany). Oczywistym jest zatem, że osoba wykonująca taki dozór nie musi stale przebywać na stanowiskach, gdzie jest wykonywana praca w szczególnych warunkach, gdyż zakres obowiązków takiej osoby z natury rzeczy przewiduje także sporządzanie dokumentacji związanej z tym dozorem. Czynności te stanowią integralną część sprawowanego dozoru. Nie ma zatem podstaw do ich wyłączenia i traktowania jej odrębnie. Reasumując odróżnić należy czynności administracyjno - biurowe ściśle związane ze sprawowanym dozorem inżynieryjno - technicznym, stanowiące jego immanentną cechę, od czynności, które nie pozostają w żadnym związku z tym dozorem i stanowią dodatkowe obowiązki.

Mając powyższe na uwadze Sąd na okoliczność prac wykonywanych przez wnioskodawczynię w spornym okresie czasu dopuścił dowód z zeznań wnioskodawcy oraz z dokumentacji pracowniczej zawartej w aktach osobowych wnioskodawcy i współpracującego z nim brygadzysty a także aparadowego, nie znajdując podstaw, by dowodom tym odmówić wiarygodności i mocy.

W uznaniu Sądu poczynione ustalenia uzasadniają przyjęcie, że wnioskodawca w spornym okresie czasu stale i w pełnym wymiarze czasu pracy faktycznie wykonywał zatrudnienie w warunkach szczególnych.

Praca w szczególnych warunkach to bowiem praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 r., sygn. II UKN 598/00, opubl. OSNP 2003/17/419; por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2009 r. sygn. I PK 194/08, opubl. OSNP 2010/23-24/281/, a tak wykazało przeprowadzone postępowanie.

Reasumując, warunek minimum 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach został spełniony, stąd w konsekwencji na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję przyznając prawo do rekompensaty.